

Kazus nr 1

Jan ma 14 lat i chciałby podjąć na stałe pracę w pobliskim warzywniaku. Czy może być ona tam zatrudniony? Czy ma odpowiedni wiek do zawarcia z nim umowy o pracę?

Kazus nr 2

Aleksandra ma już 19 lat i postanowiła, że nie chce się już uczyć na studiach. Jej mama powiedziała, że ma studiować, gdyż dopiero jak skończy 26 lat będzie mogła decydować czy się chce uczyć czy nie. Czy mama Aleksandry ma rację?

Kazus nr 3

Grzegorz ma 17 lat i dostał od dziadka na gwiazdkę 2000 zł. Chciałby kupić sobie nową konsolę do gier. Czy może ją nabyć i czy potrzebuje do tego zgody rodziców?

Kazus nr 4

Anna ma lat 16, zaś Patryk 18, spodziewają się dziecka. Czy Anna może wyjść za Patryka? Czy potrzebna jest do tego zgoda rodziców Anny i Patryka?

Kazus nr 5

Tomasz na 18 urodziny dostał 500 zł od wujka i za nie kupił sobie odtwarzacz mp3. Odtwarzacz okazał się wadliwy, więc Tomasz chciał go zwrócić, jednak sprzedawca odmówił przyjęcia towaru. Tomasz chciałby jednak odzyskać pieniądze, ale nie wie czy może samodzielnie złożyć pozew, w końcu 2 dni temu skończył 18 lat. Czy Tomasz może mimo to złożyć pozew w sądzie w swoim imieniu?

Kazus nr 6

Władysław ma 6 lat. Dostał od mamy 50 zł by kupić sobie lizaka. Udał się do sklepu i poprosił o niego, a sprzedawca nie wydała mu reszty tylko powiedziała, że kosztuje on właśnie 50 zł. Czy taka umowa jest ważna?

Kazus nr 7

Ten sam Władysław udał się ponownie do sklepu i kupił za 50 zł kredki i dwa ołówki. Zapłacił za nie 10 zł. Sprzedawca wydał resztę. Czy ta umowa będzie ważna?

Kazus nr 8

Bonifacy ma 16 lat i dostał w prezencie od rodziców album ze zdjęciami dzikich zwierząt. Postanowił go sprzedać swojemu koledze. Czy może to zrobić?

Kazus nr 9

Łukasz ma 18 lat i chce studiować prawo by potem zostać sędzią. Ile lat musi mieć skończone by być powołanym na to stanowisko?

Kazus nr 10

Tadeusz ma 20 lat i chce być posłem. Przygotowuje już swój programy wyborczy i plakaty. Czy może startować w wyborach do Sejmu?

Kazus nr 11

Mariola ma 17 lat i chce być w przyszłości posłem i senatorem, tak by móc bardziej pomagać ludziom w parlamencie. Czy może startować w wyborach jednocześnie o mandat posła i senatora?

Kazus nr 12

Bożena ma ukończone 18 lat i chciałby wstąpić do partii. Jeszcze nie wie jakiej, ale jej koleżanka powiedziała jej, że do partii mogą przystępować jedynie osoby, które mają ukończone 21 lat. Czy koleżanka Bożeny ma rację?

Kazus nr 13

Sebastian ma 17 lat i choruje na raka. Obawia się, że niebawem umrze, dlatego chciałby sporządzić testament, gdyż posiada okazałą kolekcję komiksów, którą chciałby przekazać swojemu koledze. Czy Sebastian może sporządzić testament?

Kazus nr 13

Mały Franek ma 11 lat gdy umiera jego dziadek, który w testamencie zapisuje mu nieruchomość w centrum Warszawy. Czy Franek w ogóle może odziedziczyć tę nieruchomość?

Kazus nr 14

Marcin ma 17 lat i pobił swojego kolegę. Bagatelizuje jednak to zdarzenie i mówi, że nie boi się niczego, bo nie może odpowiadać przed sądem gdyż nie ma skończonych 18 lat. Czy Marcin ma rację?

Kazus nr 15

Małgorzata ma 16 lat i bardzo interesuje się prawem i procesami sądowymi. Postanowiła udać się do sądu by móc jako publiczność obserwować proces znanej grupy przestępczej. Czy Małgorzata może brać udział w takiej rozprawie jako publiczność?

Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 roku Nr 9, poz. 59 z późn. zm.)

Art. 95.

§ 1. Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.

§ 2. Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską winno rodzicom posłuszeństwo, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i składać oświadczenia woli, powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców formułowanych dla jego dobra.

§ 3. Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny.

§ 4. Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia.

Art. 96.

§ 1. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

§ 2. Rodzice, którzy nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych uczestniczą w sprawowaniu bieżącej pieczy nad osobą dziecka i w jego wychowaniu, chyba że sąd opiekuńczy ze względu na dobro dziecka postanowi inaczej.

Art. 96¹.

Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych.

Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2000 roku Nr 6, poz.69 z późn. zm.)

Art. 3.

1. Rzecznik, w sposób określony w niniejszej ustawie, podejmuje działania mające na celu zapewnienie dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności i podmiotowości.

2. Rzecznik działa na rzecz ochrony praw dziecka, w szczególności:

- 1) prawa do życia i ochrony zdrowia,
- 2) prawa do wychowania w rodzinie,
- 3) prawa do godziwych warunków socjalnych,
- 4) prawa do nauki.

3. Rzecznik podejmuje działania zmierzające do ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją, zaniedbaniem oraz innym złym traktowaniem.

4. Rzecznik szczególną troską i pomocą otacza dzieci niepełnosprawne.

5. Rzecznik upowszechnia prawa dziecka oraz metody ich ochrony.

Art. 9.

1. Rzecznik podejmuje działania przewidziane w ustawie z własnej inicjatywy, biorąc pod uwagę w szczególności informacje pochodzące od obywateli lub ich organizacji, wskazujące na naruszanie praw lub dobra dziecka.

2. Rzecznik powiadamia osobę lub organizację, która zgłosiła informację o naruszeniu praw lub dobra dziecka, o zajętych przez siebie stanowisku, a w przypadku podjęcia działania - o jego skutkach.

Art. 10.

1. Rzecznik może:

- 1) zbadać, nawet bez uprzedzenia, każdą sprawę na miejscu,
- 2) żądać od organów władzy publicznej, organizacji lub instytucji złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji, a także udostępnienia akt i dokumentów, w tym zawierających dane osobowe,
  - 2a) zgłosić udział w postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym wszczętych na podstawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich lub w sprawach skargi konstytucyjnej, dotyczących praw dziecka oraz brać udział w tych postępowaniach,
  - 2b) występować do Sądu Najwyższego z wnioskami w sprawie rozstrzygnięcia rozbieżności wykładni prawa w zakresie przepisów prawnych dotyczących praw dziecka,
  - 2c) wnieść kasację albo skargę kasacyjną od prawomocnego orzeczenia, w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach,
- 3) żądać wszczęcia postępowania w sprawach cywilnych oraz wziąć udział w toczącym się już postępowaniu - na prawach przysługujących prokuratorowi,
  - 3a) wziąć udział w toczącym się już postępowaniu w sprawach nieletnich - na prawach przysługujących prokuratorowi,
- 4) żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa,
- 5) zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach - na prawach przysługujących prokuratorowi,
- 6) wystąpić z wnioskiem o ukaranie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach,
- 7) zlecać przeprowadzanie badań oraz sporządzanie ekspertyz i opinii.

2. Rzecznik może odmówić ujawnienia danych osobowych osoby, od której uzyskał informację wskazującą na naruszenie praw lub dobra dziecka, oraz osoby, której naruszenie dotyczy, w tym także wobec organów władzy publicznej, jeżeli uzna to za niezbędne dla ochrony wolności, praw i interesów jednostki.

Art. 10a.

1. Rzecznik może również zwracać się do właściwych organów, organizacji lub instytucji o podjęcie działań na rzecz dziecka z zakresu ich kompetencji.

2. Organy, organizacje i instytucje, o których mowa w ust. 1, podejmują sprawy skierowane przez Rzecznika.

3. Organ, organizacja lub instytucja, do których Rzecznik zwrócił się o podjęcie działań na rzecz dziecka, są obowiązane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 30 dni, poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajętych stanowisku.

4. W przypadku gdy organ, organizacja lub instytucja, o których mowa w ust. 1, nie poinformują Rzecznika o podjętych działaniach lub zajętych stanowisku albo gdy Rzecznik nie podziela ich stanowiska, może zwrócić się do właściwej jednostki nadrzędnej o podjęcie odpowiednich działań.

5. W przypadku gdy Rzecznik stwierdził w działalności organu, organizacji lub instytucji, o których mowa w ust. 1, naruszenie praw lub dobra dziecka, może żądać wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub zastosowania sankcji służbowych.

Art. 10b.

Organ, organizacja lub instytucja, do których zwróci się Rzecznik, są obowiązane z nim współdziałać i udzielać mu pomocy, a w szczególności:

- 1) zapewnić dostęp do akt i dokumentów badanej sprawy,
- 2) udzielać Rzecznikowi żądanych przez niego informacji i wyjaśnień,
- 3) udzielać wyjaśnień dotyczących podstawy faktycznej i prawnej swoich rozstrzygnięć.

Art. 11.

1. Rzecznik przedstawia właściwym organom władzy publicznej, organizacjom i instytucjom oceny i wnioski zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony praw i dobra dziecka oraz usprawnienia trybu załatwiania spraw w tym zakresie.

2. Rzecznik może również występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej bądź o wydanie lub zmianę innych aktów prawnych.

3. Organy, instytucje i organizacje, do których Rzecznik zwrócił się z wnioskami określonymi w ust. 1 i 2, są obowiązane ustosunkować się do tych wniosków w terminie 30 dni od daty ich otrzymania.

Art. 11a.

Rzecznik współdziała ze stowarzyszeniami, ruchami obywatelskimi, innymi dobrowolnymi zrzeszeniami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony praw dziecka.

Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 roku Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)

Artykuł 1.

W rozumieniu niniejszej konwencji „dziecko” oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność.

Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2000 roku Nr 6, poz.69 z późn. zm.)

Art. 2.

1. W rozumieniu ustawy dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności.